

ARGES

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului
Pitești
Centrul Cultural Pitești

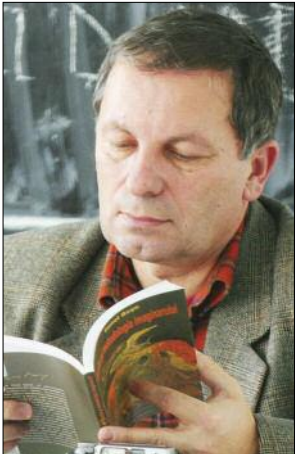
Revistă de cultură fondată în 1966 • Serie nouă
■ Anul XVI (LI) ■ Nr. 6 (420) ■ Iunie 2017 ■ 4 lei ■

*Apare sub egida
Uniunii Scriitorilor
din România*

ERNST BARLACH - Artistul în obadă

Mihai Barbu

Am ajuns la Veneția și trebuia să luăm trenul spre Merano. De la gară până la Veneția era ca de la noi până la casa lui Bălăieț (Am verificat pe teren: erau cam vreo 500 de metri, n.n.) Trenul stătea vreo două ore și eu am plecat să vizitez orașul. Soră-meă nu a venit cu mine pentru că nu credea că o să ne știm întoarce. Eu am vrut să văd cum stă un oraș pe ape și cum pot circula mașinile pe acolo. Nu m-am lămurit. Peste tot erau doar biserici, biserici și iar biserici.

reportaj

Vizita bătrânei doamne. La Longarone

Margareta Leita a fost o italiancă frumoasă care, împreună cu fratele ei Nutty, a venit din Longarone în Valea Jiului, la Iscroni. (Longarone e o comună din provincia Belluno ce numără vreo 5.000 de locuitori. Azi, locuitorii ei sunt faimoși prin fabricarea înghețatei artizanale. Înainte vreme, italienii din zonă au împânzit lumea cu geamantanele lor pline ochi cu ochelari pentru citit.) Pe la jumătatea veacului XIX, în Italia era o sărăcie lucie iar la noi, în Valea Jiului, tocmai se deschiseseră minele de cărbuni. Aici era mare nevoie de mână de lucru calificată iar italienii erau foarte pricepuți în meserii legate de lemn și de piatră. În Iscroni, o localitate aflată la sud de Petroșani, Margareta Leita s-a măritat cu un ungur, pe nume Henter, și au avut, împreună, patru copii: trei fete și un băiat.

Momârlani & Barabe. Mămăligă cu brânză versus melci și broaște

– Și când s-o rugat mama de ei să nu plece, or zis: "Nu te supăra, Margareta, mă cheamă pământul în care m-am născut. Să nu lași, niciodată, copilul tău să părăsească țara. Așa bătrân cum ți (avea atunci 75 de ani) vreau să pup pământul italian și, apoi, să mor." Și or plecat. Când m-am dus la ei în vizită, bunicii nu mai erau. Bunicii mei or venit cu trei copii mici, aici, în România. Alții s-or născut și aici. Bunicii or avut o casă în comuna Pui dar și o gospodărie în Iscroni pe care au lăsat-o mamei. Italienii veniți în Vale au exploatat pădurea. Au lucrat la drumul Petroșani-Simeria. Ei i-au învățat pe momârlani să facă pâine. Ei erau cu mămăliga și cu brânza dar noi o mâncam doar cu *formagio*, o brânză pe care o aduceau din Italia. Aici, italienii adunau melci cu rucsacul, că le plăceau melcii. Îi fierbeau în apă cu oțet și îi mâncau. Și broaștele le plăceau. Nici lădricul nu lipsea de la masa noastră...(Am vrut să știu ce-i ăla lădric, am întrebat și m-am lămurit. E o salată de păpădie. Italienii îi zic rucola, n.n.) Păpădia crește și la mine în grădină. Un an o tai și-o mănânc dar în anul următor o las ca să dea sămânță. Când am fost în Italia am observat că ei nu făceau decât două feluri de mâncare și o prăjitură. Ne-au servit cu grătare și au pus alături o felie de lămâie. Cartofii îi comandau și îi aduceau gata prăjiți. Dacă voiau să facă o supă, dădeau un telefon la magazin și le-o aduceau gata făcută. Tăiețelii erau după cum îi comandai: fie rotunzi, fie pătrați. La desert nu făceau prăjitură. O cumpărau. Mătușă-meă, care era foarte bogată, s-a măritat cu un campion de șah. Ei ne-au invitat la o cafea și atât. Verișoara mea, când ne-o invitat la masă, a comandat prăjituri de la cofetărie. Nu știa să le facă acasă. Ea tot îmi zicea: "Ghizela, rămâi la noi. Noi avem bani și putem deschide un restaurant românesc. Te-ai face milionară cu mâncărurile pe care știi tu să le faci." Le-am făcut prăjituri și am vrut să le arăt cum se fac. Mi-au zis că e prea complicat pentru ei. Trebuie lapte, zahăr, făină, trebuie să frământă aluatul așa că, pentru ei, era mult mai simplu să le cumpere de la cofetărie. Aveau funiculare cu cabină care urcau până în vârful muntelui. Am văzut lucruri foarte frumoase la ei dar n-aș fi rămas. Mi-a plăcut totul. Era curat. Și ăla care ducea gunoiul era îmbrăcat ca un inginer de la noi. În casă era marmură pe jos. La intrare era gresie pentru că la ei lemnul era foarte scump. Țăștia, ai mei, avea case cu 3-4 camere. Erau proprietari. Eu știu ce lucrau? Fiecare cu felia lui. Unul era profesor. O nepoată era la facultate. Nu se vedea pe ei ce lucrau. Știu că aveau acasă de toate.

Uimiri firești de-acum o jumătate de veac

Am vrut să știu cum s-au distrat fetele noastre în Italia. Am pus o întrebare și am aflat. Era un meci la televizor în care jucau englezii cu italienii. Vărul meu, Lorenzo, mă întreabă: "Tu,

Ghizela, cine crezi că va câștiga?" "Englezii", am spus eu. Începe meciul. Lorenzo se consuma foarte tare și când au băgat italienii gol, Lorenzo a sărit de pe scaun, în sus, de bucurie. Aveau în cameră o splendoare de candelambrou și Lorenzo a spart cu capul două globuri. Au câștigat italienii și, după meci, vărul meu zice să mergem la Bolzano. Am mers la magazin după globuri și să luăm câteva cărți și discuri pentru băiatul meu, Bebe. Lorenzo stă de vorbă cu vânzătoarele, alege ceva și pentru mine, merge la casă, plătește și pleacă. În Italia, fiecare avea câte două mașini. Una mare și una mică numai bună pentru a se furișa prin oraș pentru că nu prea aveai unde parca. "Non c'e machina", îmi zice Lorenzo. Nu-i mașina și nu-i mașina. I-au ridicat-o. S-a dus să plătească amenda și a luat-o. Nu puteam merge acasă pe jos. De la Bolzano până la noi erau 40 de km. "Mă, Lorenzo, tu ai plătit marfa dar nu ai luat-o!" Mi-o aduc ei acasă. "Ce, vrei s-o car eu? Le-am lăsat cartea de vizită și e suficient." A doua zi au venit și ne-au adus o plasă mică. Așa erau ei, comozi. Mergeau la măcelărie și comandau ce carne voiau. Zicea mătușă-meă către măcelar: "Uite, asta-i italianca din România. N-o mănânc vițel de 20 de ani!" Așa era. Noi trebuia să furăm carnea ca s-o mâncăm. El s-a uitat lung la mine și mi-a spus: "Vai, ce proști sunteți voi, românii! Ne vindeți nouă tot ce-i mai bun. Eu am vițel de la tine din România. Vine cu coarnele curățate cu sticla, să fie albe ca laptele. Și coada i-o spală. Așa frumoși sunt vițelii ăștia care vin de la tine din România!" În sinea mea îi dădeam dreptate. Nouă nu ne mai rămâneau decât oasele.

Am mai aflat, stărnindu-mi interlocutoarea, și ce le-a mai frapat pe cele două doamne, venite din raiul comunist, în capitalismul putred aflat, după părerea partidului unic, chiar pe buza prăpastiei.

– Într-o dimineață aud pe cineva care strigă pe stradă: "Guido!, Guido!, Iacomo!" Era o stradă pe care se găseau blocuri cu proprietari și chiriași. Îl întreb pe Nutty bacsi: "Ce tot strigă ăia pe stradă?" "Ăstă-i un patron", îmi zice Nutty bacsi, "care exportă lemne și îi trebuie oameni care să le descarge. Aici, în cartierul nostru sunt o mulțime de oameni care lucrează cu ziua." Mă uit atent spre stradă. Abia au ieșit trei oameni. Zic către Nutty bacsi: "De ce au ieșit doar trei oameni?" "Ăștia lucră o lună și joacă alte două luni". Apoi i-am zis lui Nutty bacsi, dacă ar fi aici bărbatu-meu ar fi milionar. Le-am zis să întrebe dacă lemnele erau românești sau sârbești. Țăla a zis că-s sârbești. Mi-a zis unchiul că lemnele sârbești nu sunt bune de foc și nici nu țin de cald. Cele din România sunt cele mai bune. În magazine am găsit sare românească pentru că a lor era scoasă din mare.

În Italia, pantofii mortului sunt ieftini și te țin o viață

Acum o jumătate de secol, o călătorie de la Iscroni la Longarone

Emilia, Margareta, Ghizela-Maria și Laurențiu. Toți s-au născut, aici, în România. Pentru copii, Italia a fost doar o poveste frumoasă spusă de mama lor în ceasurile când dorul de casă o năpădea năpraznic. Din cei patru copii, Margareta și Laurențiu au sfârșit aici fără să vadă, vreodată, locurile de unde se trăgea ramura maternă a familiei. Emilia și Ghizela au reușit, prin anii '70 ai secolului trecut, să primească pașaportul pentru a-l putea vizita în Italia pe unchiul Nutty, fratele mamei lor, cel care a vrut, neaparat, să moară acasă. Povestea acestei unice călătorii în țara în care s-a născut mama lor v-o relatăm mai jos așa cum ne-a spus-o, într-o seară de vară, pe malul stâng al Jiului transilvan, d-na Ghizela Maria Lorincz.

era o adevărată aventură existențială. Nu cred că ne-am înșelat...

– Am plecat cu trenul dar n-am putut dormi. Toată noaptea se plimba unul prin vagoane strigând: "Café!" și "Sandwich!" Când ne-am apropiat de Treviso am ieșit pe culoar să ne întâlnim, așa cum ne-am înțeles, cu un văr de-al nostru. L-am rugat pe un băiat din compartiment să aibă grijă de bagajele noastre. Ne-am întâlnit cu vărul nostru pe peron și la întoarcere nu mai găseam compartimentul. Întrebăm un conductor și ăla ne-a asigurat că, în cazul că bagajele au rămas în vagoanele de Treviso, o să ni le trimită acasă. Ne-am mai liniștit. Până la urmă băiatul din compartimentul nostru, văzând că ne tot învârtim prin vagon și nu intrăm în compartiment, mă ia de mână și-mi zice: "Veni qua per prendere la valigia." Am ajuns la Veneția și trebuia să luăm trenul spre Merano. De la gară până la Veneția era ca de la noi până la casa lui Bălăieț (Am verificat pe teren: erau cam vreo 500 de metri, n.n.) Trenul stătea vreo două ore și eu am plecat să vizitez orașul. Soră-meă nu a venit cu mine pentru că nu credea că o să ne știm întoarce. Eu am vrut să văd cum stă un oraș pe ape și cum pot circula mașinile pe acolo. Nu m-am lămurit. Peste tot erau doar biserici, biserici și iar biserici. Apoi, m-am urcat în tren și am ajuns la Bolzano. Era ca de la Petroșani la Lupeni. Acolo ne-am dat jos pentru că trebuia să schimbăm trenul. Un domn înalt, așa ca dumneata (1,85 m, n.n.) și o domnișoară blondă și frumoasă se plimbau, agale, pe peron. Vorbeau în italiană și ne-am dat seama că așteptau pe cineva. Trebuia să urcăm niște scări și a venit un hamal să ne întrebe dacă nu vrem să ne care bagajele pentru "cento milla lire". "N-avem noi lire", i-am răspuns. "Dacă nu aveți, de ce vă plimbați?" ne-a zis el. L-am întrebat, apoi, pe acel domn înalt când vine trenul și mi-a zis că vine peste o jumătate de oră. Vine și trenul. Domnul acela zice să ne urcăm în el că așa vom ajunge la Merano. Abia ne-am urcat. Țăla doi n-aveau nici un bagaj, în afară de poșeta ei, dar n-au pus mâna să ne ajute. Un român de-al nostru ne-ar fi ajutat imediat. La Merano coborâm toți. Unchiul Nutty ne-a așteptat la gară. Știa că trenul oprește la Veneția două ore și a trimis-o pe mătușă, care a fost în România, să ne caute. Țăla doi erau chiar verișorii noștri care au fost trimiși să ne aștepte și să ne ajute să ajungem la Merano. Când ne-a văzut unchiul Nutty a zis "Guarda Ghizela! Guarda Ghizela!" ("Uite-o pe Ghizela!, Uite-o pe Ghizela!") și a venit să mă îmbrățișeze. El ne-a recunoscut imediat. Bărbatul se scuza că, deși s-a plimbat o oră pe lângă noi în gară, nu ne-a recunoscut. Da' și ei să nu întrebe măcar unde merem? Ce-i cu voi aicea? Nimic, nimic. Au văzut că suntem două străine și că vorbim românește. La Udine, sus pe munte, era o frumusețe de sat, unde erau toate rudele noastre. Am fost la vărul lui Nono (bunicul). Era exact ca Nono. Fuma și el pipă și era funcționar la sfatul popular. O, ce bucurie pe el că ne-a văzut. "Uite, au venit românele!", striga el. A strigat la nevastă-sa să ne servească cașcaval. Nu știam noi ce-i ăla cașcaval italianesc. Am stat acolo trei săptămâni. Casa

(continuare în p. 31)